

[Wypowiedź o treści i formie]

Definicja

Forma jest to relacja między elementami, względnie jakościami.

Przez jakości rozumiemy to, co dane jest materialne.

Przez elementy rozumiemy:

- a) kompleks jakości – elementy proste,
- b) kompleks jakości wraz z[e] znaczeniami – elem[enty] złożone.

Przez relację rozumiemy stosunek np.

$\frac{a}{b}$ – rel[acja] między jakościami (a, b – jakości),

$\frac{ab}{cd}$ – rel[acja] między elem[entami] prostymi (cd, ab² elementy proste),

$\frac{abx}{cdy}$ – rel[acja] między elementami złożonymi (abx, cdy elem[ent] złożony).

W sprawie elementów złożonych (abx)

Bukiet fiołków występujący w pewnej izolacji jest formą, występujący w pewnym zespole – tylko jej elementem.

Konsekwencja

„Treść” (element znaczeniowy najw[yższego] stopnia) jest organicznym elementem formy.

Przykład

Jeżeli ktoś, patrząc na *Lekcję anatomii*, twierdzi, że zwrócił uwagę tylko na jej formę i nie zainteresował się tzw. „treścią”, to z punktu widzenia naszej definicji nie kontemplanował formy, tylko jej poszczególne elementy proste bądź nawet same jakości.

Zarzuty

A) Jaki jest stosunek między elementami znaczeniowymi a warstwą znaczeniową?

Odp.

Nie można pomyśleć warstwy znaczeniowej bez związanych z nią elementów. Wprawdzie przeciwnik odpowie, że można przedstawić treść np. *Pana Tadeusza* prozą na jednej

stronie, zapomni jednak o tym, że słowa (znaczenia) składające się na to, co nazywa on treścią, posiadają swoje desygnaty w poemacie Mickiewicza.

Jeżeli treść *Pana Tadeusza* opowiedziana będzie tzw. „własnymi słowami” (tzn. że nie będą odpowiadały ściśle tym słowom przedmiotowości przedstawionego poematu), nie będzie to treść *Pana Tadeusza* (elem[ent] znaczeniowy najwyższego stopnia jest związany nierozdzielnie z elementami i jakościami poematu)¹.

CAŁY TEKST JEST DOSTĘPNY W WYDANIU PAPIEROWYM „TEKSTUALIÓW”
I W PRENUMERACIE INTERNETOWEJ CZASOPISMA.

¹ O opowiadaniu własnymi słowami m. in. *Pana Tadeusza* pisał Karol Irzykowski w *Walce o treść*, twierdząc, że w takim streszczaniu forma nie przepada całkowicie, a jedynie to co należy do „naskórka”, „formy wykonawczej”. Przy okazji przypomniał swoją rozmowę ze Stanisławem I. Witkiewiczem, w której gdy poprosił go „przystępniejsze wytłumaczenie (...) jego intencji w pewnym utworze” miał usłyszeć zadane „z szatańskim tryumfem” pytanie: „Aha, opowiedzieć własnymi słowami?” (Karol Irzykowski, *Walka o treść. Beniaminek*, Kraków 1976, s. 215–216).